

Близкото лице на художника

Въ една отъ предидущитѣ си статии (Изкуството, Стрелецъ бр. 3), изтъкнахме, че задачата на изкуството е да ни постави въ непосредно общение съ скрититѣ области на душата ни. Изкуството е илюзия, призракъ, лъжа. Но ние се поддаваме доброволно на тази илюзия, оставяме се да ни завладѣе лъжата. Защото намираме въ нея нѣкаква висша истина; истината на ония наши преживявания, които оставатъ незабелязани въсредъ грижитѣ на всѣкидневния ни животъ. Преди да се поддадемъ на естетическата илюзия, ние сме оживили произведението на изкуството съ своята собствена душа, ние намираме въ него собственитѣ си преживявания, превплотени въ чужди намъ образи и освободени отъ своя практически колоритъ. Вживяваме се въ естетическитѣ обекти, отдѣляме се отъ себе си, за да се повърнемъ следъ това отново къмъ себе си и да надзърнемъ въ скрититѣ области на душата си. Изкуството повдига завесата, която ни отдѣля отъ самитѣ насъ, чертае пѣтя къмъ дълбочинитѣ на собствената ни индивидуалност. Изкуството е призракъ, който ни извежда предъ нашия истински ликъ, лъжа, която е необходима, за да разкриемъ „безъ лъжа“ нашето собствено сжщество.

Но понѣкога изкуството пожелава да замѣсти живота. Това сж патологични случаи, въ които изпадатъ нѣкои отъ професионалнитѣ художници (вж. Пленнитѣ на изкуството, Стрелецъ бр. 5). Художникътъ въ тия случаи се превплотшава въ образитѣ на своята фантазия, отдѣля се отъ себе си, за да разкрие висшата истина на своята душа, но когато се повърне отново къмъ себе си, не намира своето Азъ. Защото то е вече разкъсано и раздадено на обществото. Човѣкътъ е изчезналъ и на неговото мѣсто е застаналъ художникътъ. Изкуството е замѣстило живота, лъжата е отразила висшата истина, само за да я проектира върху друга, по-опасна лъжа. Истината е рикошетирала отъ действителността и се повръща отново къмъ лъжата.

Животътъ на такъвъ художникъ не е лишенъ отъ обществено значение. Лъжата, която се явява въ крайната точка на неговото творческо дѣло, е лъжа, която се отнася само до неговия личенъ животъ. Обществото не достига до тази крайна точка. То открива истината въ изкуството на художника и чрезъ нея се вдълбочава въ реалността на своя собствена животъ. То дори не подозира, че изкуството за такъвъ художникъ е не само начална,

ненада въ края, този разказъ е слабъ. Неравенъ бракъ съ неизбѣжнитѣ домашни приятели и неизбѣжната сутринна кашлица на импотентния съпругъ — ergo, вариация на прастара белетристична тема. Това, което прави темата вариация: прекупването ѝ въ сѣнь съ черти изъ живота на Миминка, е интересно, но самата тема въ нейната основна концепция, чийто произходъ е отъ лелината книга, е безинтересна. И после: за да бжде мило, по волята на младия авторъ, захарното момиче Миминка е прекалено глупаво: не знае и на шестнадесетъ годишна възраст най-обикновенитѣ нѣща изъ любовния животъ на хората. Разказътъ би могълъ да се напечата въ модния журналъ „Die Dame“ и би билъ твърде забавенъ за единъ Backfisch, но не и за четци съ по-тънъкъ литературенъ вкусъ. Да говоримъ ли за останалитѣ два разказа: „Момичето и тримата“ и „Семейство“? Тѣ сж още по-слаби. Хубавото въ първия разказъ се губи въ гмежъ отъ едри и дребни недостатѣци, а вториятъ е едно крѣгло нищо.

„Момичето и тримата“.

Пивницата, накинена съ рога отъ елени, е нѣмска, френска или английска, но не и българска. Такъвъ „Hubertuskeller“ въ България нѣма. Нѣма и такива едри землевладѣлци като общинския секретаръ, който билъ закупилъ „всички имоти между две селища“. Знае ли авторътъ, колко хиляди декара земя е това?

У насъ въ провинцията никога на дамитъ не целуватъ ржко, както въ Русия и другаде — най-много въ София ще ви-

ЛЪТНА ПЛАДНЯ

Отъ плодъ ще се прекършатъ сливитѣ.
Лжчи изпраща огнения сводъ
и сякашъ люшнатитѣ ниви
сж падналъ на колѣне цѣлъ народъ.

Какво сж днитѣ? Броеница
отъ радости, тжги по споменъ скжпъ,
едно зърно на радостъ, две на скръбъ,
година въ свѣтлина, а вѣкове въ тъмница.

Какво е нощъ? Криле на бухалъ,
които прошумяватъ въ утренъ страхъ,
когато слънцето на златенъ прахъ
превърща изгорѣлото ѝ звездно рухо.

И като въ сѣнь стоятъ притулени
на миналото тежкитѣ врата
и все остава неразбулена
загадката на земнитѣ нѣща.

Георги Караиваѡвъ

но и крайна точка на живота, не подозира, че художникътъ е убилъ човѣка въ себе си, че е разкъсалъ своето азъ, за да го раздаде на части въ отдѣлнитѣ си художествени произведения. Не подозира, че художникътъ е станалъ неспособенъ да живѣе за себе си и за своитѣ близки, че неговиятъ животъ е станалъ мжченичество, а заедно съ това и мжчителство надъ другитѣ. То вижда само социалната роля на изкуството, вижда, че изкуството обединява душитѣ на тия, които го възприематъ. Уважава художника и счита, че целта му е благородна.

Разбира се, тукъ може да се спори дали целта оправдава срѣдствата. Може да се спори още и върху това: дали изкуството може да замѣсти близкото лице, дали количеството може да изкупи липсата на известно качество. Защото има моменти, когато публиката се превръща за художника въ много-главо чудовище, което остава чуждо на душата му, има моменти когато най-социалниятъ човѣкъ започва да изпитва самота. Такава е била участъта на Мопасана. Чудно ли е, че той се оплаква отъ невъзможността да задържи своитѣ чувства за себе си, понеже тѣ се превръщатъ, въпреки волята му, въ преживявания на герои отъ нови, ненаписани още, романи?

Нѣкои считатъ, че отличителната черта на великия художникъ е тъкмо тази неспособностъ да живѣе за себе си.

Полъ Бурже дори написа цѣлъ романъ, въ който се опитва да докаже, че изкуството на крупнитѣ таланти се развива винаги за смѣтка

на личнитѣ имъ преживявания. „Едва сега разбрахъ защо не можахъ да стана великъ художникъ“, казва героиятъ на този романъ; „за такива сжщества цѣлятъ животъ се заключава въ възпроизведенето на всичко, що изпитватъ. . . Любовь, ненавистъ, горестъ — всичко това за тѣхъ служи като почва за развитието на тѣхния талантъ и въ името на тази целъ тѣ безъ колебание убиватъ въ себе си всѣко истинско чувство всѣка истинска страсть. А азъ, следъ като истински чувствавахъ това, което въодушевява тѣзи експанзивни натура, ще бжде осъденъ да се изтощавамъ отъ това, което храни тѣхнитѣ хищни души“. Въ подкрѣпа на сжщата мисль героиятъ на Бурже разправя за своя приятель романистъ: „Азъ видѣхъ какъ той плака съ истински сълзи, когато тя умрѣ и следъ това я изобрази въ единъ отъ своитѣ романи. Но, чудно нѣщо, този романъ бѣ най-слабото му произведение“.

Нѣкои считатъ, че художникътъ е неспособенъ и за семеенъ животъ. „Никога нѣма да седа азъ до моята жена, да я гледамъ и да се чувствавамъ щастливъ“, казва поетътъ Малволто (единъ отъ героитѣ на Хайнрихъ Манъ); „азъ ще размислямъ какъ да предамъ този профилъ, какъ и съ какъвъ нечуванъ способъ трѣбва да погледна на него, за да възникне въ мене нѣкакъвъ поразяващъ образъ, нѣкоя изискана дума“. Алфонсъ Доде написа цѣла сбирка разкази (озаглавена „Femmes d'artistes“), въ която изтъква непригодността на художника за семеенъ животъ. Тази непригодностъ, споредъ Доде, се засилва още повече,

директно е сжщо така, че общинскиятъ слуга намира време да упражнява три професии изведнажъ: да слугува въ общината, да свири на джазъ-бандъ въ пивницата и да фотографира по улицитѣ.

Вѣра обича Черневъ и едва ли не се отвращава отъ общинския секретаръ. И ето изведнажъ жертвува съ него своята девственостъ. Мотивировка: обайва я съ своята първична мжжественостъ на горила! Вѣрвате ли, обаче? Разбира се, не! Това е възможно при жена съ перверсни склонности, но не и при Вѣра, едно нѣжно и почти сантиментално провинциално момиче съ най-нормални полови склонности.

Не, този разказъ е наистина слабъ:

Старомодни екскурзии изъ миналото на героитѣ, следъ като вече сж въведени въ действието.

„Вѣра бързо се съблече и легна“. — „Кой? очуди се Зоя. Съблече се, бързо угаси лампата и се скри подъ покривката до Вѣра. Тя стоеше изправена. Гледаше въ тъмнината“. Пита се: може ли Вѣра да лежи подъ покривката и все пакъ да стои изправена? Очевидно, авторътъ не е мислил, когато е писалъ тия редове, или по-право: не е виждалъ, защото истинското творчество е вътрешно виждане, при което е невъзможно изпадането въ подобни противоречия.

Просто дотягатъ, особено въ VII глава, постояннитѣ повтаряния, че общинскиятъ секретаръ билъ силенъ, огроменъ съ широкъ грѣбъ и пр..

Езикътъ на много мѣста, както изобщо у Вл. Поляновъ, не е нито хубавъ,

ако и жената на художника има художественъ талантъ. Талантлива актриса се омжва по любовь за талантливъ артистъ. Когато играе съ него въ нѣкоя любовна роля, тя изразява истинскитѣ си чувства къмъ него и печели необикновени успѣхи. Съпругътъ би трѣбвало да бжде доволенъ, че е обичанъ така, но артистътъ мрази актрисата, която печели успѣхи чрезъ любовта си къмъ него. И най-после подкупва лица да я освиркатъ.

Но художникътъ, който е загубилъ своето лично Азъ, напразно дири единение съ душитѣ на мнозинството. „Азъ живѣя въ тежка самота задъ освѣтената рампа, която ме отдѣля отъ всѣко безотчетно, безкористно чувство“, казва поетътъ Малволто. Нещастие то на такъвъ художникъ, изобщо, е най-доброто доказателство, че тукъ имаме работа съ едно патологично явление, съ едно извращение на художествения инстинктъ. Сжщността на изкуството, следователно, не би трѣбвало да диримъ въ подобни случаи. Изкуството, както изтъква Рабиндранатъ Тагоръ, по самото си естество е близко до любовта. То произтича отъ нуждата да споделиме съ нѣкого преживяванията си, да откриемъ душата си предъ нѣкое близко лице. Изкуството и любовта сж самооткровения на душата.

„Когато пѣвецътъ се въодушеви“, казва Тагоръ, „той се раздѣля на две: вътре въ себе си той има едно азъ като слушателъ, а слушателитѣ извънъ него представятъ само едно разширение на това друго негово Азъ. Така любящиятъ търси своето друго Азъ въ своята обична“. (Садхана, гл. V). Но самото това вътрешно Азъ, което се явява като слушателъ, не изразява ли идеала за единъ истински слушателъ, който разбира по-добре отъ другитѣ душата на пѣвеца, идеала за едно близко лице, въ което пѣвецътъ намира себе си? Обществото въ този случай би било разширение на този слушателъ.

Близкото лице, което се явява като въплотение на „слушачето Азъ“, би било сжщновременно и най-добриятъ сътрудникъ на художника. Преди да се огледа въ разноликата душа на обществото, той би намѣрилъ въ близкото лице най-вѣрно отражение на своята душа. Той би задоволилъ човѣка въ себе си и заедно съ това би далъ полетъ на своето изкуство. Той би намѣрилъ въ близкото лице и себе си, и него, и другитѣ, би съединилъ изкуството съ живота.

Изкуството е пѣтъ къмъ обществото, но този пѣтъ минава презъ интимния слушателъ, близкото лице: тамъ се срѣщатъ двата мира отъ

нито правилень: „Искалъ да влѣзе въ (вм. у) тѣхъ“. „Сѣщаше да (вм. че) губи и последнитѣ си сили“. „Тя съзнаваше своята тежка вина и вече мисли (вм. мислѣше) за смъртъта“. „Той искрено се разкайваше за увлечението и страститѣ си, които бѣха отчуждили момичето, което той желалъ съ непреодолимата си жажда да владѣе и което обичаше“ (на нѣмски това се казва: вкутийчане на едно относително изречение въ друго — Einschachtelung der Relativsätze), и още много други.

„Семейство“.

Безинтересенъ и като фабулно изобретение, и като изпълнение. Срѣщатъ се освенъ това и въ него нѣкои невѣрни подробности като тази, че при раждане отъ устата на родилкитѣ течеало кръвъ.

Но нека свѣршимъ, макаръ да има още много нѣща за казване. Съ новитѣ си работи Вл. Поляновъ не отбелязва едно по-значително развитие, но вдѣхва сжщото довѣрие, както преди. Въпреки многото си недостатѣци тѣ разкриватъ възможности. Дано Вл. Поляновъ не остане при възможноститѣ, защото тогава ще има само утѣхата, че нѣкога е будилъ и той, като мнозина други, надежди. Развитие то му ще зависи между другото и отъ това, дали ще прояви достатѣчно характеръ да не обръща вниманието си на разказитѣ му. Тѣ са само начало, а нищо по-малко писателъ отъ

душата на художника. Близкото лице създава отъ художника човѣкъ. Тази мисль лежи въ основата на Ибсеновата пиеса „Кога ние мъртвитъ се пробудимъ“. Знаменитиятъ скулпторъ Рубекъ среща своята моделка Ирена, съ чиято душа е оживилъ първото си велико творение. Ирена е мълчаливата сътрудница на неговата слава, близкото лице, което му е открило пѣтя къмъ успѣха. Успѣхътъ е замаялъ Рубека, Ирена е забравена, и едвамъ когато я срѣща, той разбира безплодността на своя животъ. Мъртвиятъ човѣкъ се пробужда въ душата на художника, но пробужда се твърде късно и успѣва само да види, че животътъ му е вече отлетѣлъ. Така животътъ си отплаща на онзи художникъ, който е пренебрѣгналъ „слушачето Азъ“ на душата си, мълчаливия сътрудникъ на творческото си дѣло.

Близкото лице понѣкога се явява и като активенъ сътрудникъ на художника. Такава роля е играла жената на Алфонсъ Доде при обработването на романиътъ му. Но най-ценното сътрудничество между художника и близкото лице все пакъ си остава мълчаливото сплитане и оплодяване на душитѣ. „Ако знаешъ ти колко бѣдни души умиратъ днесъ въ самотностъ!“ — казва Емилъ Зола на своята Нинонъ. Времената сж лоши за тия души, изплетени отъ любовъ. Но азъ не усетихъ тия мъки. Ти ми носѣше винаги лицето на една жена за обожание, ти оживи моята пустиня, смѣсваше се съ моята кръвь, живѣеше съ моята мисль. И азъ се забравяхъ, загубенъ въ тая дълбока обичъ, и те чувствувахъ въ себе си... Когато усѣщахъ твоето меко тѣло, твоето нѣжно детско лице, твоята мисль родена отъ моята, азъ вкусувахъ всецѣло незнайната наслада, че прилежавамъ едно същество чрезъ всѣки нервъ на кожата си, съ всѣка ласка на сърдцето си, съ всички сили на ума си“.

Въ това сплитане на душитѣ се зараждатъ и назрѣватъ най-ценнитѣ художествени замисли. „Напрежъ, когато позирахъ на други художници“, казва моделката Полетъ, героинята отъ известната драма на Анри Батай, „азъ никакъ не забелязахъ тѣхнитѣ погледи, това ми бѣ съвсемъ безразлично!... Но когато почувствамъ върху си твоя погледъ, който ту зазира, ту бѣга безпокоенъ, мжчителенъ, азъ ставамъ тѣй гърпелива... Азъ чувамъ твоя дѣхъ когато ти съ навжсени вежди теглишъ четката, и тогава ми се струва, че кърмя съ грѣдъта си голѣмо, нѣжно, любимо дете... И азъ страшно се боя да не разтревожа неговото дишане“.

„Любимото дете“ тукъ е художествената замисль, зародена въ тихата пригрѣдка на душитѣ. Изкуството е духовната рожба, която възниква отъ сътрудничеството между художника и близкото лице.

Виена, Май 1927 г. Ат. Илиевъ

АНОНИМНОСТЪТА

Тамъ, гдето я има — доблестъта и престижътъ липсватъ.

Анонимното писмо, анонимната дописка, анонимната рецензия или съобщение — сж еднакво срамни и престъпни. Онзи, който не си казва името когато говори, или който не се подписва подъ съобщението или критиката си — или се срамува отъ себе си, или лъже, или клевети — изобщо нѣма честъ. И присжтствието на аноними (не „псевдоними“) по списания и вестници е типична проява на дѣешното време, на което клюката и доносничеството сж характерни опредѣления. А най-лошата препорѣка за едно общество е ако то търпи или вѣрва на анонимитѣ. Защото, който се довързва на личностъ, която се срамува отъ себе си и отъ името си; който дава пѣтъ на подлостъта, клеветата и лъжето — той или не уважава дѣлата. Бихме имали сж такъвъ стилъ. Прочетете новелитѣ, ще забравите никойл ефектъ въ вестника ствие, което бива постигнато чрезъ анонимните на темпа посредствомъ лъжата. Знае да

пази престижа на списанието си, или изобщо нѣма що да пази.

Тия мисли ми идатъ по поводъ писаното въ последната книга на „Хиперионъ“ отъ нѣкой си *Спектаторъ*.

Азъ съмъ възмутенъ отъ факта, че могатъ да съществуватъ такива отношения въ „литературнитѣ срѣди“, а скърбя за поведението на г. Т. Траяновъ, който е изпадналъ до тамъ, че е нужно да го реабилитиратъ лица, на които имената не заслужава да поменавамъ. Нима не се намѣри една по-достойна личностъ и достоенъ начинъ, за да бжде защитенъ — ако изобщо има нужда отъ защита?

И това не е изолирано явление, ще го намѣрите и въ други, издигнати ужъ списания и вестници. На него трѣбва да се тури край. Защото се унижава не само кржга, който търпи анонимността, но и обществото. Това е най-унизителната човѣшка проява и трѣбва да бжде заклеймена отъ всѣки доблестенъ човѣкъ.

Г. Константиновъ

ИЗЪ ВЪЗДЪРЖАТЕЛНОТО ДВИЖЕНИЕ СПИСАНИЕ „ТРЕЗВЕНОСТЪ“

И книжка 7, г. IX. на сп. „Трезвеностъ“ (идеенъ органъ нъ ученическия Неутраленъ Въздржателенъ Съюзъ въ България), както изобщо всички книжки, прави добро впечатление. Редакцията е съзнала, че за да иматъ по-широко разпространение, органитѣ, които пропагандиратъ въздржанието, не бива да пишатъ само по въздржателни въпроси. Необходимо е и друго четиво, което да привлече по-голѣмъ брой четци. „Трезвеностъ“ помѣства затова и литературни работи, каквато е въ тази книжка стихотворението „Нашиятъ зовъ“ отъ В. Константиновъ.

Много хубава е така сжщо идеята на редакцията да привлѣча за сътрудничество видни наши учени и общественици, макаръ и да не сж известни като ратници на въздржателното движение. Не бива да пишатъ въ списанието само ония, които сж посветили живота си изключително на въздржателното движение — трѣбва да се дири и сътрудничеството на хора извънъ тѣхната по-тѣсна срѣда: защото думата имъ тежи не по малко отъ думата на самитѣ ратници. Въ тази книжка, както и въ по-раншитѣ, имаме работи на такива сътрудници: помѣстена е бележка отъ г. проф. Д-ръ М. Арнауловъ, отъ г. професоръ Д-ръ Ст. Ватевъ и отъ г. Д-ръ Д. Гаврийски. „Въздржаностъта“, пише г. проф. Д-ръ М. Арнауловъ, „е прекрасенъ лозунгъ за младитѣ и тя може да ги вдѣхнови за хубави дѣла. Като реакция противъ излишества и пропилѣнитѣ сили на толкова поколѣния, тя има пълно оправдание, и въ нейно име може да се организира съвременната младежъ, за да подготви настжпането на една нова, по-добра и по-силна духомъ интелигенция. Движението, обаче, би трѣбвало да обхване всички обществени слоеве, за да се изкоренятъ толкова пороци и да се възпита народътъ ни за едно щастливо и по-здраво битие“.

Това списание се чете отъ ученици, които лелѣятъ благородни, чисти пориви въ гърдитѣ си и не сж, както сж склонни да мислятъ нѣкои, сектанти. Защото да се боришъ съ младежко увлечение за доброто на човѣчеството, не значи да си сектантъ. Питамъ, обаче, колцина отъ нашитѣ писатели сж име, протегнаха ржка да помогнатъ на

тия благородни младежи въ списването на органа имъ „Трезвеностъ“? Почти никой! — А тѣ заслужаватъ подкрѣпа въ името на доброто, което е тѣхенъ лозунгъ.

Създаването на една българска култура въ по-голѣмъ мащабъ изисква нови хора и тѣ трѣбва да минатъ на младини презъ школата на въздржателното движение. То ще имъ запази здравето и ще създаде отъ тѣхъ характери, защото да бждешъ ратникъ въ неговитѣ редици, значи да възпиташъ себе си въ много добродетели.

Л. Чолаковъ

Общество за покровителство на машинитѣ

Италианскитѣ футуристи, начело съ Маринети, сж образували общество за покровителство на машинитѣ, по подобие на обществото за покровителство на животнитѣ. Обширната обяснителна бележка на Ф. Азари излага мотивитѣ на учредителитѣ. Безъ да се говори за грамадната полза, която машинитѣ принасятъ на човѣка, тамъ е изтъкнато, че тѣ живѣятъ свой животъ и сж одарени съ своя собствена душа. Има не само говорещи, но и мислещи машини, каквито сж, напримеръ, счетоводнитѣ: нѣкои действуватъ даже и на разстояние. Ще дойде време, когато машинитѣ ще приематъ устнитѣ заповѣди и ще ги изпълняватъ съ най-голѣма точностъ.

Чувствителността на машинитѣ не подлежи на съмнение. При авиацията се наблюдава винаги единъ интересенъ фактъ: изведнѣжъ всички машини се отказватъ да действуватъ нормално, независимо отъ атмосфернитѣ, температурни и др. условия. Или другъ примѣръ. Въ ония времена, когато моторитѣ на автомобилитѣ се привеждаха въ движение съ обръщане на ржката, нѣкои отъ тѣхъ, които не бѣха снабдени съ електрически запалвачи, се отказваха твърде често отъ работа, поради страхъ и неувѣреностъ въ себе си. Сега сжщитѣ тѣзи стари мотори, окржжени съ мотори отъ най-нова конструкция, действуватъ безпогрешно.

Тѣзи живи същества трѣбва да бждатъ запазени отъ механицитѣ-изроди. Неоправданото отъ тѣхна страна буйство върху механизма, който може да развие максимумъ напрежение, безъ да има за това уважителни причини, трѣбва да бжде наказвано наредъ съ изтезаването на конетѣ. Да пуснешъ машината въ движение, преди тя да бжде смазана или охладена съ вода, е сжщо такова престжпление, каквото е да лишитъ животното отъ храна.

И авторътъ напомня единъ „ужасенъ“ случай презъ време на войната, когато нѣкакъвъ неопитенъ шофьоръ „пресилилъ“ машината предъ неговитѣ собствени очи. „Страданията и неизбежната гибель на този героиченъ моторъ останаха неотмѣстени“, се провиква той и добавя: „Що се отнася до менъ, азъ винаги изпитвамъ сжщинска мъка, когато присжтствувамъ при изтезаването на моторитѣ“.

Понеже ходътъ на свѣтовната история води неминуемо къмъ изчезване на животнитѣ отъ лицето на земята и къмъ царството на машинитѣ въ футуристичнитѣ градове, очистени отъ безобразнитѣ каменни здания на миналото и отъ всичката растителна плесень (дървета и градини), необходимо е човѣкъ да се приучи отъ сега да обича и пази машината.

Записването на членове въ новото общество става въ Римъ, piazza Adriana, 30.

РАЗНИ

Изъ Полша. Тѣй като и въ Полша книгата преживява голѣма криза, група млади писатели решили да си образуватъ издателство, въ което да издаватъ сами произведенията си.

Авторското право въ Италия. Италианскитѣ законъ за авторското право е билъ допълненъ напоследъкъ съ едно положение, споредъ което издатель, сключилъ договоръ за издаване на едно произведение, губи правата си, ако не издаде произведението въ три годишенъ срокъ. Сжщото важи и за договоритѣ на театри за играене на пиеси.

Нѣмската литература въ Франция. Интересътъ къмъ нѣмската литература въ Франция се засилва постоянно. Напоследъкъ сж били преведени нѣколко работи отъ Е. Т. А. Хофманъ, като е издадена и една нова биография на сжщия отъ Jean Möstler, най-хубавата отъ сжществуващитѣ 32 негови биографии на френски езикъ. Въ скоро време ще бждатъ преведени и съчиненията на Новалисъ, Жанъ Паулъ, Клеменсъ Брентано, Адамъ фонъ Арнимъ, Мюрике, Тилъ и др..

Андре Жидъ, който неотдавна издаде своята книга „Voyage au Congo“, ще сложи подъ печатъ и „Voyage au Soudan“. Интересътъ къмъ описания на пжтешествия е по настоящемъ твърде голѣмъ въ Франция. Андре Мороя пжтува въ Съединенитѣ Щати, Монтерланъ въ Африка, Дюамелъ въ Русия, Моранъ въ Мексико и Куба, и всички сж обявили, че ще пишатъ за впечатленията си, а Поль Кладелъ ще печата скоро книгата си „Le vieillard sur le mont Omi“.

Ржкописи на Толстой. Неотдавна въ руското държавно книгоиздателство сж постжпили редица неизвестни ржкописи на Толстой, които ще бждатъ напечатани въ новото държавно издание на Толстоветитѣ съчинения по случай юбилея му. Ржкописитѣ съдържатъ стихотворения отъ детството, статии върху философията на музиката, разказитѣ „История на вчерашния день“, „Разговорътъ на две дами“, дневници отъ 50-тѣхъ години и др.. Най-значителната находка е една комедия „Заразената фамилия“.

Изъ Палестина. Поради тежкото економическо положение на страната, което спъва издаването на отдѣлни книги и списания, двата голѣми еврейски вестници „Haares“ и „Davar“ сж решили да издаватъ всѣка седмица по една притурка отъ две коли, въ която ще се помѣстватъ нови работи отъ еврейски писатели и преводи. Съюзътъ на еврейскитѣ писатели издава седмичникъ „K'tuwm“.

Българскитѣ евреи М. И. Даниелъ, който преди нѣколко години бѣше режисьоръ на Театръ-студия въ София, се намира, споредъ едно съобщение на „Literarische Welt“, въ Палестина, и режисира тамошния Художественъ Театръ. За него М. И. Еленъ-Гавриелъ пише въ сжщия листъ: „Даниелъ посигна сж постановката на „Sabati Zwi“ отъ Szulawsky единъ за такашнитѣ условия невѣроятенъ рекордъ отъ 30 представления въ 45 дни. Този способъ режисьоръ съумъ да издигне театралното ниво извънредно много. Неговитѣ постановки на „Сжжперника“ отъ Молиеръ и на Стриндберговата „Клада“ (изборътъ на последната бѣше несполучливъ, тѣй като нейнитѣ проблеми сж чужди на днешна Палестина), бѣха образцови. Всичко бѣ изпълнено на еврейски езикъ. Сега Даниелъ приготвя други пиеси отъ Цвангвилъ, Хайманъ и Цвайгъ“.

Графиня дѣо Ноай е издала тия дни новата си книга: „L'honneur de souffrir“. Верхаренъ. Тази пролѣтъ ще се пренесе тѣлото на Емилъ Верхаренъ отъ Руанъ въ Saint-Armand, по случай десетгодишнината отъ смъртта му.

Френското издателство „Quatre Chemins“ е сключило подъ печатъ първитѣ два тома отъ „Романтична библиотека“: „Девојката съ златнитѣ очи“ отъ Балзакъ и „Майсторъ Фло“ отъ Хофманъ. Маринети наскоро ще препечата романа си „Стоманениятъ алкъвъ“, който на времето дигна толкова шумъ и спорове. Изглежда, че и новото издание нѣма да мине безъ шумъ и спорове — за голѣмо удоволствие на автора.

Бѣлогвардейскитѣ офицеръ Н. С. Рибински е напечаталъ въ Бѣлградъ единъ томъ „Галипѣлски разкази“, съ сюжети изъ живота на Врангеловата армия.

ИЗЛЕЗЕ ОТЪ ПЕЧАТЪ:

ОБЩЕСТВЕНИ ГРИЖИ ЗА ДЕТЕТО

БОРБА СЪ ДЕТСКАТА СМЪРТНОСТЪ
отъ
Д-ръ НИКОЛА Г. КОЙЧЕВЪ

родава: Печатница „РОДОПЪ“ на Тод. Л. Клисаревъ
СОФИЯ * УЛ. ЦАРЬ САМУИЛЪ № 50

ВАСИЛЬ ЛЕВСКИ - ДЯКОНЪТЪ
БИОГРАФИЯ

отъ Д-ръ ИВ. КЛИНЧАРОВЪ * ЦЕНА 30 ЛЕВА
Доставя Печатница „РОДОПЪ“ - София, Царь Самуилъ, 50

ИЗЛЪЗОХА ОТЪ ПЕЧАТЪ:

ОГНЕНАТА ПТИЦА	ЩО ВИДѢХЪ ВЪ МОСКВА
РАЗКАЗИ ОТЪ СВЕТ. МИНКОВЪ	пжтни бележки и впечатления отъ АНРИ БЕРО
ИЗЯЩНО ИЗДАНИЕ ЦЕНА 15 ЛЕВА	ЦЕНА 40 ЛЕВА

Издава: Издателство и печатница „РОДОПЪ“ - СОФИЯ, УЛ. ЦАРЬ САМУИЛЪ, 50